

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
Institutul de Cercetări Juridice și Politice

Cu titlu de manuscris
CZU 341.2 (043.2)

CAZACU DOINA

COMPETENȚA TERITORIALĂ A STATULUI
ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC

Specialitatea: 552.08 – Drept internațional și european public

Autoreferatul tezei de doctor

Chișinău, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Centrului Cercetări Juridice al Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei.

Conducător științific: **BURIAN Alexandru**, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:

FUAREA Augustin, doctor în drept, profesor universitar, România   **GAMURARI Vitalie**, doctor în drept, conferențiar universitar

Componența Consiliului Științific Specializat:

BALAN Oleg, doctor habilitat în drept, profesor universitar - președinte

ȚARĂLUNGĂ Victoria, doctor în drept, conferențiar universitar - secretar științific

SÎRCU Diana, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

CHIRTOACĂ Natalia, doctor în drept, conferențiar universitar

AVORNIC Gheorghe, doctor habilitat în drept, profesor universitar

OSMOCHESCU Nicolae, doctor în drept, profesor universitar

JUC Victor, doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător

Susținerea va avea loc la data de „27,, decembrie 2016, ora 12:00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 18 552.08 - 05 din cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, pe adresa: MD 2001, Republica Moldova, bd. Ștefan cel Mare, 1, sala 308.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei „Andrei Lupan” și pe pagina web a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.acad.md>). Autoreferatul a fost expediat la data de „26,, noiembrie 2016.

Secretar științific

al Consiliului Științific Specializat,

doctor în drept, conferențiar universitar

ȚARĂLUNGĂ Victoria

Conducător științific,

doctor habilitat în drept,

profesor universitar

BURIAN Alexandru

Autor:

CAZACU Doina

©CAZACU DOINA, 2016

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Actualitatea și importanța temei studiate sunt constatate atât în context internațional, precum și pe plan național, or competența teritorială a statului determină organizarea proprie-internă a statelor prin prisma modului de organizare a supremației sale în limitele sale teritoriale, precum și asigurarea exercitării atribuțiilor sale în exterior.

Este relevant de a evidenția că exercitarea competenței statului asupra teritoriului său decurge din suveranitatea asupra teritoriului, deoarece competența este o manifestare a suveranității.

După declararea independenței Republicii Moldova până în prezent, competența teritorială a statului nu a constituit obiectul unui studiu științific distinct, cu toate că anume în această perioadă, se accentuează o limitare a competenței teritoriale, și anume în cazul secesiunii unei părți din teritoriu, în cazul stabilirii și demarcării frontierelor de stat. De asemenea, această necesitate s-a resimțit pe fonul succesiunii statelor, odată cu destrămarea U.R.S.S., în vederea stabilirii competențelor teritoriale, având în vedere reglementările internaționale în domeniu, precum și practica internațională.

Importanța temei abordate reiese și din mecanismul de aplicare a competenței teritoriale a statului asupra așa-numitor teritorii „*flotante*”, adică care se află în afara frontierelor statului. Din această categorie fac parte: aeronave, bărci, nave, insule artificiale și instalații în mări și oceane sub forma cablurilor, conductelor, stații, sediile misiunilor diplomatice și consulare. Aplicarea extrateritorială a competențelor statului implică respectarea unui șir de reguli, stabilite de principiile generale ale dreptului internațional.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Sintetizând asupra materialelor științifice studiate, autorul constată că printre teoreticienii care au abordat tangențial subiectul competenței teritoriale a statului sunt: Dorul O., Burian A., Gamurari V., Osmochescu N., Mereuță M., Poalelungi M., Revenco E. În doctrina românească sunt relevante studiile cercetătorilor: Anghel I.M., Comșa A.M., Crețu V., Năstase A., Miga-Beșliu R. În doctrina rusească se remarcă articolele științifice și monografiile autorilor: Baburin S. N., Vitreaniuc S., Lazarev M. I., Cernicenco O., Cernîșev D. Dintre cercetătorii francezi, care au analizat competența teritorială a statului pot fi evidențiați: Dinh Nguyen Quoc, Crusen G., Daillier P., Dupuy Pierre-Marie, Fabre P. ș.a.

Concepțiile acestor autori se regăsesc în cuprinsul tezei de doctor, contribuind la: soluționarea unor probleme teoretice legate de definirea competenței teritoriale a statului; identificarea caracterelor, conținutului și modalităților de stabilire a competenței teritoriale a statului; identificarea și caracterizarea limitelor de exercitare a competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public.

S-a ajuns la concluzia că în patrimoniul doctrinar național nu s-a argumentat suficient: conceptul de competență teritorială a statului, fiind de cele mai multe ori, echivalat cu termenul de

„jurisdicție”; lipsește o clarificare legislativă națională sau internațională a noțiunii de competență teritorială; nu este analizat detaliat conținutul competenței teritoriale; nu au fost temeinic investigate caracterele competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public; nu au fost trasate linii precise de demarcație a competențelor „concurrente”, în special în aplicarea principiului extrateritorialității; nu au fost scoase în evidență limitele exercitării competențelor teritoriale a statelor, cu specificarea excepțiilor, prin analiza practicii internaționale.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul tezei constă în efectuarea unei investigații științifice complexe, având ca menire relevarea problemelor teoretico-practice ale instituției competenței teritoriale a statului, corespunzător principiilor fundamentale ale dreptului internațional public.

Pentru realizarea acestui scop au fost trasate următoarele *obiective*:

- analiza ideilor, opiniilor, concepțiilor teoretico-științifice expuse în doctrina dreptului internațional public atât din Republica Moldova, cât și din alte state, având în calitate de obiect de investigare competența teritorială a statului;
- definirea competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public;
- stabilirea coraportului dintre conceptele de „suveranitate”, „competență” și „jurisdicție”;
- identificarea caracterelor competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public;
- relevarea apariției modalităților de stabilire a competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public;
- identificarea și descrierea conținutului competenței teritoriale a statului, precum și stabilirea limitelor teritoriale de exercitare a acesteia prin prisma actelor normative internaționale și naționale, ținând cont de concepțiile doctrinare în materie, precum și de practica internațională;
- definirea conceptului de servitute internațională și identificarea categoriilor speciale de servituți internaționale;
- relevarea problemei legalității staționării și amplasării forțelor armate străine pe teritoriul altui stat din prisma reglementărilor și practicii internaționale;
- definirea condominiumului și identificarea trăsăturilor esențiale;
- abordarea conceptuală a mandatului și tutelei internaționale.

Metodologia cercetării științifice. În vederea realizării scopului și obiectivelor trasate au fost utilizate o serie de metode de cercetare, printre care: istorică, comparativă, logică, literară, sistemică etc.

Metoda analizei istorice, folosită pentru cercetarea modului în care s-a cristalizat competența teritorială a statului în dreptul internațional public în diferite perioade de timp, de asemenea a constituit punct de pornire, în vederea cercetării modalităților particulare de exercitare a competenței teritoriale. Metoda analizei logice a fost utilizată constant pe tot conținutul tezei și în special, la

efectuarea sintezei opiniilor diferitor autori privitor la definirea competenței teritoriale a statului, stabilirea conținutului și caracterelor competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei rezidă în cercetarea detaliată a unor concepții, idei, abordări, expuse în doctrina dreptului internațional public, asupra problematicii competenței teritoriale a statului, cu înaintarea propriilor argumente în susținerea poziției. Noutatea științifică a lucrării elaborate consistă și în:

- 1) argumentarea instituției de competență teritorială, ca noțiune distinctă de cea de suveranitate;
- 2) elucidarea caracterelor competenței teritoriale sub aspect teoretico-practic;
- 3) relevarea modalităților de stabilire și exercitare a competențelor teritoriale ale statului în dreptul internațional public;
- 4) identificarea excepțiilor caracterului absolut și exclusiv al suveranității statului;
- 5) evidențierea modalităților particulare de exercitare a competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public, din perspectiva analizei istorico-juridice a fiecărei dintre modalități, în mod separat;
- 6) analiza modalității de exercitare a competenței teritoriale a Republicii Moldova, în contextul apariției acesteia în calitate de subiect de drept internațional, precum și sublinierea deficiențelor în procesul de exercitare a competențelor teritoriale, reieșind din situația existentă la moment.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea instrumentarului de identificare, în premieră, a conceptului de competență teritorială a statului în dreptul internațional public, prin prezentarea completă și obiectivă a caracterelor și conținutului competenței teritoriale și identificarea limitelor de exercitare a competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public, fapt care determină necesitatea reglementării exprese a noțiunii de competență teritorială în cadrul rezoluției O.N.U., contribuind în ultimă instanță și la perfecționarea și eficientizarea sistemului dreptului internațional autohton.

Semnificația teoretică a lucrării constă în confruntarea viziunilor doctrinare referitoare la esența și trăsăturile competenței teritoriale a statului. Lucrarea constituie o lucrare cu un caracter novator, inclusiv și prin evidențierea cazurilor practice care au valențe vis-à-vis de suportul științific acumulat. Prezenta teză de doctorat se înscrie în șirul lucrărilor de pionierat în materia competenței teritoriale a statului, abordările și argumentele sale, fiind conforme ideilor și concepțiilor unanim recunoscute în doctrina dreptului internațional public, fără a se contrazice actelor normative internaționale, dar și legislației interne a Republicii Moldova. Anume datorită acestui fapt, autorul se lasă convins că lucrarea în cauză ar putea constitui un suport științifico-metodologic pentru mediul academic de specialitate.

Pentru domeniul practic, importanța lucrării derivă din lipsa unor lucrări științifice temeinice, având ca obiect competența teritorială a statului în dreptul internațional public. În baza polemicii

științifice realizate s-au evidențiat și expus idei proprii, generând noi orientări de investigare în materia dreptului internațional public, dar și de dezvoltare a relațiilor internaționale în contextul relațiilor social-politice existente.

Valoarea aplicativă a lucrării este determinată de relevanța recomandărilor formulate în teză, astfel încât autorul a propus acestea din urmă, instituțiilor publice naționale, pentru a fi înaintate organizațiilor internaționale de profil.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere. În special au fost: analizate materialele științifice care au abordat competența teritorială a statului și identificată problema științifică importantă în domeniul de cercetare; elucidate caracterele și conținutul competenței teritoriale a statului; interpretată terminologia operată în doctrina națională și internațională, determinate limitele de exercitare a competenței teritoriale.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice pot fi aplicate în procesul de instruire a studenților, masteranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic, precum și în unificarea opiniilor doctrinare în domeniul competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public.

Aprobarea rezultatelor. Concluziile principale formulate în teză au fost reflectate în cadrul a 6 publicații științifice. Unele teze teoretice, constituind rezultatul investigației, au fost prezentate la: Conferința științifico-practică internațională, consacrată aniversării a X-a a Institutului de Relații Internaționale din Moldova, "Relații internaționale: domeniu specific de activitate intelectuală. Contribuția instituțiilor de profil"(Chișinău, 2013), Conferința științifică internațională anuală a tinerilor cercetători "Consolidarea statului de drept în Republica Moldova în contextul evoluției sistemului internațional și proceselor integraționiste", Vol. II Secția Drept Internațional și Relații Internaționale Ediția a VIII-a (Chișinău, 2014).

Publicații la tema tezei: 6 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: 175 pagini ce cuprind: introducere; 3 capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografia din 292 titluri; 3 anexe; declarația privind asumarea răspunderii; CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie: competența, suveranitatea, teritoriu de stat, jurisdicția, servitute internațională, condominium, mandat internațional, tutelă internațională.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea reflectă actualitatea și importanța problemei abordate, a obiectului de cercetare, determină scopul și obiectivele principale ale tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică importantă soluționată în domeniu, suportul metodologic și teoretico-științific al tezei, suportul normativ, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, importanța teoretică a studiului, aprobarea rezultatelor și sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1, intitulat „**Reflecții doctrinare și normative în materia competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public**” are un caracter teoretic accentuat și se caracterizează printr-o analiză completă și detaliată a opiniilor doctrinarilor asupra subiectului de cercetare.

Tematica competenței teritoriale a statului a fost studiată doar în mod tangențial în literatura de specialitate autohtonă. Competența teritorială, are un caracter exclusiv și absolut, ceea ce presupune că, pe teritoriul său, un stat se poate organiza după bunul plac, din punct de vedere administrativ, poate să-și folosească bogățiile naturale, poate folosi bunurile de pe teritoriul său [11, p.193]. În acest sens, competența a fost analizată în calitate de ansamblu de puteri juridice recunoscute unui stat, pentru a-i permite îndeplinirea într-un spațiu determinat a funcțiilor statale sau unui alt subiect de drept internațional, pentru a îndeplini funcțiile și scopurile specifice, pentru care el există sau a fost creat [12, p.48]. Caracterul exclusiv al competențelor teritoriale presupune, pe de o parte, că un stat nu poate să-și exercite acte de autoritate asupra teritoriului și populației altui stat, iar pe de altă parte, neproducerea de către legile naționale ale altor state a efectelor de extrateritorialitate [23, p.127].

Referitor la competența teritorială a statului în dreptul internațional public au fost expuse diferite opinii. Savanții autohtoni Dorul O., Gamurari V., Osmochescu N., Burian A., cei din România - Anghel I., Constantin V., Selejan-Guțan B., precum și doctrinarii străini: Dinh Nguyen Quoc, Daillier P., Brownlie J., Dupuy Pierre-M., Fabre P., Pellet A., susțin ideea că datorită exercitării suveranității, statul poate să realizeze competențele teritoriale.

Competența teritorială nu dispune de o definiție legală, de aceea în încercarea de a defini competența teritorială, în literatura de specialitate este utilizat termenul de jurisdicție, suveranitate. Competența statului, în opinia autorului, în raport cu teritoriul său, este determinată prin conceptele de suveranitate și jurisdicție. În acest context, autorul Brownlie J., ca urmare a examinării literaturii juridice, în special în materia dreptului internațional public și a relațiilor internaționale, a ajuns la concluzia că la definirea termenilor vizați, injust se plasează accentul pe aspectul politic al acestora, fără stabilirea unei unanimități [3, p.74]. În opinia lui Constantin V., în exercițiul competențelor sale suverane, statul trebuie să ia act de exclusivitatea competențelor celorlalte subiecte de drept și trebuie să respecte integritatea teritoriului celorlalte state suverane. Același autor, consideră că termenul competență a statului este sinonim cu cel de jurisdicție, care este divizată în jurisdicție executivă, judiciară și legislativă [3, p.129]. Într-o altă accepțiune, termenului de jurisdicție i se atribuie două sensuri: cel de competență, iar în cel de-al doilea sens, exercițiul autorității de a judeca [21, p.120].

Competența statului decurge din suveranitatea asupra teritoriului, fiind manifestări sau consecințe și nu conținut [14, p.49]. Cercetătorul Gamurari V. indică asupra faptului că asemenea competențe nu pot fi exercitate decât prin intermediul exclusivității jurisdicției statului asupra propriului teritoriu, și corelativ, aceste competențe sunt cele mai vaste, cele mai importante, recunoscute statului de dreptul internațional public [14, p.49]. Suveranitatea asupra teritoriului desemnat se exercită prin punerea în aplicare a unor competențe acordate prin intermediul dreptului internațional, fiindu-i conferit statului personalitate internațională, iar competența și personalitatea constituie atributele suveranității [16, p.71].

Egalitatea suverană este un principiu fundamental consacrat în multiple acte internaționale [1], [5]. Statul, în calitate de suveran are aptitudinea de a exercita autoritatea sa prin organizarea formală a autorității politice, care are abilitatea de a exercita un control efectiv în interiorul hotarelor sale.

În temeiul analizelor efectuate în acest capitol, autorul a formulat problema de cercetare și direcțiile de studiere a acesteia. Astfel s-a ajuns la concluzia că gradul de investigare în doctrina dreptului internațional public autohton al temei de cercetare este relativ scăzut, din cauza lipsei unei poziții unice privind competența teritorială a statului. În acest context, s-a stabilit existența a două poziții antipode: cea occidentală, care abordează competența teritorială a statului, iar cea propagată de doctrina statelor ex-sovietice, în special a Federației Ruse, contestă existența acestei noțiuni, substituind-o nejustificat prin concepția de jurisdicție, deși, într-un final, aceste două concepții se află în raport ca parte și întreg. Se menționează că statul, exercitând competența teritorială, urmează să respecte principiile fundamentale ale dreptului internațional public: principiul egalității suverane a statelor, principiul respectării și garantării integrității teritoriale, principiul neamestecului în treburile interne ale altui statului ș.a.

Al II capitol, intitulat „**Caracterele, conținutul și modalitățile de stabilire a competenței teritoriale a statului**” dedicat genezei și evoluției conceptului de competență teritorială a statului, precum și legătura dintre termenii - suveranitate, jurisdicție și competență. Statul este definit ca o colectivitate umană, instalată permanent pe un anumit teritoriu și având o structură de organe ale puterii care se bucură de suveranitate [4, p.114]. Suveranitatea este unul dintre elementele constitutive ale statului. Orice competență poate fi analizată *ratione loci*, deoarece competența este spațială, cu alte cuvinte, ea se aplică activităților care au dimensiune teritorială. Se susține opinia lui Gamurari V., care apreciază competența teritorială, ca fiind aceeași suveranitate teritorială, fiind vorba doar despre un termen lingvistic folosit în literatura de specialitate [15, p.72]

Exercitarea competenței statului asupra teritoriului său decurge din suveranitatea asupra teritoriului, ea este manifestarea sau consecința și nu conținutul. Această competență este cea mai vastă și importantă din cele recunoscute statului [19]. Principiul teritorial a avut întotdeauna importanță decisivă pentru determinarea sferei de acțiune a puterii de stat. Totodată, principiul are și aspect extrateritorial. Puterea statului se răspândește asupra cetățenilor săi din teritoriul internațional,

de exemplu: Antarctica [27, p.406], spațiul extraatmosferic. Navele maritime, aeriene și cosmice în spațiul internațional sunt considerate *quasi teritoriu* al statului de pavilion. Astfel, în opinia autorului legătura dintre „competență” și „jurisdicție” a unui stat este identică cu raportul dintre „specie” și „gen”, termenul de competență, fiind unul mai larg, care include, la rândul său, noțiunea de jurisdicție.

În paragraful 2.2. se cercetează caracterele și conținutul competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public. Se stabilesc următoarele caractere ale competenței teritoriale a statului: generalitate și exclusivitate. Caracterul general se manifestă prin faptul că, statul în interiorul teritoriului său, exercită ansamblul puterilor care îi revin în calitate pe care deține - de autoritate publică. Acest caracter a fost remarcat de către arbitrul M. Huber în cazul *Palmas* (1928) presupunând că competența teritorială a statului este generală și exclusivă [22, p.57].

Statul își asumă toate funcțiile necesare în vederea organizării „vieții proprii” a colectivității umane care se află pe teritoriul său, modalitatea de organizare constituțională, astfel rămâne la libertatea statului de a-și stabili modul de organizare a administrației publice, strategia de apărare națională, sistemul intern de securitate, reglementarea activităților agenților economici etc. Suveranitatea se caracterizează prin exclusivitate, în sensul că pe teritoriul unui stat nu pot coexista, în principiu două suveranități, ci doar una singură.

Plenitudinea competențelor se determină spațial, adică pe teritoriul unui anumit stat, în care le exercită. Titularul competențelor - statul, trebuie să dispună de posibilitatea de a le exercita. De aici reiese obligația altor subiecți de a respecta domeniul spațial de exercitare a competențelor unui stat. Aceasta se explică prin faptul că, principiul integrității teritoriale urmează a fi respectat și se condamnă, în acest sens, ocupațiile sau alte acte de exercitare a puterii publice pe un teritoriu străin [18, p.335].

În paragraful 2.3. autorul a examinat modalitățile de stabilire a competenței teritoriale a statului. Prin stabilirea competențelor teritoriale se are în vedere crearea și extincția competențelor teritoriale. Termenul de dobândire a unor teritorii se referă la modalitatea prin care anumite state și-au lărgit teritoriul fără ca să micșoreze în mod corespunzător teritoriul altui stat [7, p.70]. Dobândirea originară de teritorii avea ca obiect așa-zisele „teritorii fără stăpân” – *terra nullius*. Curtea Internațională de Justiție, în avizul consultativ dat în cauza privind Sahara Occidentală a subliniat distincția între teritorii fără stăpân și teritorii neorganizate în state [10]. Curtea a mai reiterat că, teritoriile locuite de triburi sau popoare, având o organizare socială sau politică nu pot fi considerate *terra nullius*. Se estimează că, suveranitatea față de aceste teritorii nu poate fi dobândită unilateral, prin ocupare a *terra nullius*, ca și titlu originar, dar prin intermediul acordurilor încheiate cu liderii locali. Dobândirea suveranității prin acorduri cu liderii locali reprezintă o cesiune efectivă de teritoriu, o modalitate de dobândire derivată, neavând un titlu originar de dobândire prin ocuparea unui teritoriu „fără stăpân” [10]. În perioada modernă, un mod de dobândire era considerată cucerirea

sau anexiunea, care putea fi totală - *debellatio* (anexarea întregului teritoriu al statului învins) sau parțială [17, p.490]. În acest caz, din punct de vedere politic și juridic, are loc o înlocuire a suveranității teritoriale a unui stat cu a altui stat.

Modificarea poate consta în desprinderea unor teritorii de la un stat și formarea unuia sau a unor state independente, cum ar fi de exemplu desprinderea Norvegiei de Suedia, dezmembrarea U.R.S.S. În aceste situații, urmează a fi aplicate regulile privind succesiunea statelor, având în vedere modificările pe care le suferă statele în sfera exercitării suveranității. Succesiunea în dreptul internațional implică, înainte de toate, substituirea unui stat de către altul, în limitele unui teritoriu determinat. În cazul substituiri unui stat (predecesor) de către un altul (succesor) cu privire la un teritoriu determinat și la populația de pe acest teritoriu, continuitatea raporturilor de drept internațional existente anterior este întreruptă și pusă în discuție. În aceste condiții, problema transmiterii drepturilor și obligațiilor internaționale apare ca o consecință directă a substituiri. Ea se rezolvă însă nu în temeiul legii, ca în dreptul intern, ci în cadrul exercitării de către statul succesor a suveranității sale, a dreptului de a decide în mod liber dacă și în ce măsură va menține raporturile juridice ale predecesorului. Statul succesor își organizează sau reorganizează sistemul raporturilor sale juridice cu alte state prin confirmarea, preluarea de la statul predecesor a acelor drepturi și obligații decurgând din tratate sau din alte domenii, în conformitate cu interesele sale. Suveranitatea statului succesor se manifestă astfel prin dreptul său de a respinge raporturile juridice, drepturile și obligațiile internaționale anterioare incompatibile cu politica sa internă și externă, cu interesele sale fundamentale [6, p.49].

O situație, nu mai puțin importantă în dreptul internațional public, este cea a statelor nerecunoscute și a modalității de exercitare a competențelor sale teritoriale. Acest subiect este sensibil și pentru Republica Moldova, având în vedere că „regiunea transnistreană”, aplică legile sale pe acest teritoriu, separat de la cel de bază al Republicii Moldova, impunând un șir de reguli și restricții, fapt care împiedică exercitarea de facto a competențelor teritoriale ale Republicii Moldova pe teritoriul secesionist.

Capitolul III intitulat „**Modalități particulare de exercitare a competenței teritoriale a statului**” este dedicat analizei excepțiilor de la caracterul absolut al competenței teritoriale a statului pe teritoriul său.

În paragraful 3.1. autorul analizează servitutea internațională, ca fiind un raport de drept permanent, durabil, stabilit printr-un tratat internațional, prin care unul sau mai multe state pot exercita drepturi asupra întregului sau asupra unei părți a teritoriului altui stat, pe motivul unui interes particular care se atașează de acest teritoriu, sau prin care un stat se obligă față de unul sau mai multe state să renunțe la exercitarea drepturilor sale asupra întregului sau unei părți din teritoriu [24, p.309].

Servituțiile internaționale, pot fi divizate în trei mari grupe: economice, strategice și politice. Toate aceste grupe urmează să se călăuzească de prevederile generale, de principiile dreptului internațional public.

În grupul servituțiilor economice intră tranzitul prin teritoriul statului, prin marea sa teritorială, a canalelor și a strâmtorilor, tranzitul poștei, tranzitul de pasageri, tranzitul comercial, încheierea contractelor de arendă pentru întreprinderi comerciale, concesiuni etc.

Din grupul servituțiilor strategice fac parte teritoriile neutralizate, teritoriile demilitarizate, tranzitul trupelor Organizației Națiunilor Unite, bazele militare provizorii ale Organizației Națiunilor Unite împotriva agresorului.

Bazele militare ale Organizației Națiunilor Unite pot fi:

- a) mobile;
- b) imobile;
- c) de urmărire a respectării prevederilor internaționale privind interzicerea producerii, stocării, comercializării și utilizării armelor chimice și nucleare.

La grupul servituțiilor politice pot fi atribuite contractele de arendă pentru sediile misiunilor diplomatice și consulare ale statelor străine, sediile Organizației Națiunilor Unite și a subdiviziunilor sale specializate, arenda sediilor de către alte organizații internaționale, realizarea unor programe speciale de dezvoltare de către organizațiile internaționale [26].

În calitate de cazuri particulare ale servituțiilor internaționale au fost analizate:

- a) trecerea inofensivă prin marea teritorială;
- b) enclavele;
- c) conductele și cablurile.

În paragraful 3.2 este supus analizei condominiumul, care reprezintă o modalitate de coexistență a suveranității teritoriale a două state, stabilite printr-un acord, față de un teritoriu anumit [13, p.96]. Condominium provine de la cuvintele latine: *cum* - împreună și *dominium*- stăpânire. Micul dicționar academic definește condominiumul ca fiind „*drept de suveranitate exercitat în comun de două sau mai multe puteri asupra aceluiași teritoriu*” [20, p.632] Autorul rus Baburin S.N. definește condominiumul ca fiind „o coposesie, modalitate de administrare în comun a unui și aceluiași teritoriu de către două sau mai multe state” [25, p.51]. Pentru a califica o anumită stare de fapt și de drept ca fiind condominium, se evidențiază principalele trăsături, proprii acestuia, care sunt:

- 1) includerea teritoriului în componența ambelor state;
- 2) cetățenia dublă a persoanelor din teritoriul plasat sub regim de condominium;
- 3) prezența a două sau mai multor limbi de stat (oficiale);
- 4) prezența forțelor armate ale ambelor state pe teritoriul condominiului;

Se evidențiază și altele două trăsături facultative care există selectiv:

- repartizarea funcțiilor și posturilor publice potrivit cotelor, pentru reprezentanții diferitor naționalități;
- prezența diverselor mecanisme, care asigură stabilitatea administrării aceluși teritoriu, spre a exclude divergențele în plus [25, p.52].

Paragraful 3.3. intitulat „Regimul juridic al prezenței forțelor armate pe teritoriul altui stat” tratează prezența unei forțe militare străine pe teritoriul unui stat, precum și cadrul legal care guvernează accesul forțelor armate străine pe teritoriul unui stat în timp de pace, cât și în cazul unui conflict, statutul juridic al acestor forțe, precum și efectele pe care o astfel de prezență.

Statutul juridic al forțelor de menținere a păcii au constituit obiect de studiu, datorită importanței acestora și scopului pe care îl urmăresc, stipulat în Articolul 1 al O.N.U. — să mențină pacea și securitatea internațională [5]. Operațiunile de menținere a păcii pot fi divizate în trei categorii de bază:

- cele care angajează în primul rând metode non-violente de acțiuni ale forțelor armate (diverse forme de monitorizare) cu scopul de a susține eforturile politice și diplomatice de soluționare a conflictului iscat;
- cele care combină metodele politice cu operațiuni active ale forțelor armate de menținere a păcii, dar fără a întreprinde operațiuni combative;
- cele care implică utilizarea nemijlocită a forței, inclusiv acțiuni combative, pentru impunerea păcii, în comun cu eforturi politice sau chiar în absența acestor din urmă [8, p.57].

Se trasează o paralelă între competența funcțională și materială a statului, existența unor „*competențe proprii*” ale organizației poate fi asemănată cu „*interesul suficient*” al statului, în special în ceea ce privește dezvoltarea teoriei de „*competențe implicite*”. Din acest punct de vedere, organizația are competența de a reglementa funcționarea și acțiunea forțelor de pace, inclusiv prin încheierea unui acord de statut și de stabilire astfel, a privilegiilor și imunităților, de care se bucură personalul forțele de menținere a păcii [24, p.176]. Acest fapt este o consecință directă a competențelor sale funcționale, acțiunea organizației fiind, prin urmare, similară cu cea a serviciilor publice naționale.

Competențele statului gazdă sunt limitate, reieșind din conținutul privilegiilor și imunităților membrilor forțelor de menținere a păcii. Prezența forțelor armate străine în lipsa unui acord rămâne a fi o problemă controversată, în special pentru Republica Moldova, care deși potrivit Constituției este un stat unitar și indivizibil, se confruntă cu situația prezenței forțelor pacifatoare, amplasate în stânga Nistrului, pe teritoriul autoproclamatei „R.M.N.”, care realizează operațiuni militare, în lipsa unui mandat eliberat de organizațiile internaționale, care să autorizeze amplasarea acestora.

Paragraful 3.4. intitulat „Regimul de mandat și de tutelă internațională” studiază situațiile în care un teritoriu este administrat la nivel internațional de către state în mod individual, sau prin intermediul unei organizații internaționale.

În materie de competență teritorială se menționează că, tratatele încheiate de statul mandatar nu se extind asupra teritoriilor puse sub mandatul său, decât dacă exista o prevedere expresă în acest sens. De asemenea, nu avea loc o extindere automată a ordinii juridice a puterii mandatar asupra teritoriilor aflate sub mandat. Se respecta statutul juridic al bunurilor publice situate pe teritoriile puse sub mandat. Integritatea teritoriului pus sub mandat era respectată, astfel se interzice cesiunile de teritoriu către terți și încorporarea teritoriului sub mandat la teritoriul statului mandatar. Având în vedere scopul pentru care au fost instituite regimurile de mandat, cel de a ridica bunăstarea populației, favorizarea progresului social, statutul mandatar avea dreptul de a conduce și de a controla serviciile publice locale, urma să apere acel teritoriu [21, p.221].

Autorul ajunge la concluzia că odată cu dispariția Societății Națiunilor, sistemul de mandat internațional este înlocuit prin cel de tutelă internațională, creat prin Cap. XII al Cartei O.N.U.

Potrivit art. 77 al Cartei O.N.U., sistemul de tutelă se va aplica teritoriilor din categoriile enumerate mai jos și care vor fi supuse acestui sistem prin acorduri de tutelă:

- a) teritorii aflate sub mandat;
- b) teritorii care pot fi desprinse din statele inamice, ca urmare a celui de-al Doilea Război Mondial;
- c) teritorii supuse în mod voluntar acestui sistem de către statele care răspund de administrarea lor [5].

Față de teritoriile administrate de către state străine în numele Societății Națiunilor, apoi în numele O.N.U., nici o entitate care a administrat, nu putea să-și revendice careva drepturi suverane. Legitimitatea existenței unor astfel de regimuri decurge din caracterul lor temporar sau tranzitoriu. Puterile administratoare nu și-au revindecat un titlu de suveranitate asupra acestor teritorii, justificând prezența lor prin aplicarea mandatului conferit de comunitatea internațională, în numele căreia trebuiau să aducă populația la aptitudinea de a se autoadministra.

Consiliul de tutelă, și-a sistat activitatea în anul 1994, odată cu obținerea autonomiei depline a insulei Palaos, care liber s-a asociat Statelor Unite ale Americii. Reiterând cele menționate supra, se ajunge la concluzia că actualmente regimul de tutelă nu mai este aplicabil, cercetarea acestuia a reieșit din necesitatea înțelegerii impactul pe care acesta l-a avut asupra statelor, foste colonii, care au reușit, printr-un regim de tranziție, să devină independente.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările efectuate în prezentul demers științific au pus în evidență actualitatea și importanța temei abordate. Scopul și obiectivele înaintate au fost realizate.

Problema științifică soluționată în această lucrare constă în elaborarea instrumentarului de identificare, în premieră, a conceptului de competență teritorială a statului în dreptul internațional public, prin prezentarea completă și obiectivă a caracterelor și conținutului competenței teritoriale și identificarea limitelor de exercitare a competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public, fapt care determină necesitatea reglementării exprese a noțiunii de competență teritorială în cadrul rezoluției O.N.U., contribuind în ultimă instanță și la perfecționarea și eficientizarea sistemului dreptului internațional autohton.

Analiza doctrinei și a reglementărilor internaționale, au permis fundamentarea științifică a conceptului de competență teritorială a statului în dreptul internațional public. Sintetizând cele expuse în prezenta lucrare, formulăm următoarele **concluzii generale**:

1. Noțiunea de competență teritorială a statului în dreptul internațional public este criticată, însă nu poate fi negată, având în vedere legătura conceptuală dintre suveranitate și competență. Generalizând opiniile doctrinarilor, formulăm următoarea definiție a competenței teritoriale a statului, care este o prerogativă a statului și reiese din suveranitatea sa, caracterizându-se prin aptitudinea de a cunoaște un fapt, de a legisla asupra anumitor domenii, de a lua o decizie, de a face un act, de a îndeplini o acțiune prin exercitarea autorității sale, conform dreptului internațional, asupra bunurilor, situațiilor, persoanelor și activităților care se află sau se desfășoară în interiorul teritoriului său;
2. Suveranitatea este un atribut fundamental al statului, care îl identifică ca subiect de drept internațional. Competențele statului decurg din suveranitatea acestuia și deci, este o putere juridică conferită sau recunoscută de dreptul internațional unui stat și care-i permite realizarea funcțiilor statale. În conformitate cu dreptul internațional un stat poate acorda unui stat străin dreptul de a exercita competențele guvernamentale exclusive în porțiuni din teritoriul său, fără efectuarea unei cesiuni de suveranitate asupra acestui teritoriu, constatăm însă o limitare a suveranității, rezultând o relativizare a acestui concept. Termenul de jurisdicție este de multe ori utilizat cu sens de sinonim al termenului competență. Utilizând termenul de jurisdicție, urmează să facem diferențierea între conținutul termenului de jurisdicție în dreptul intern, care desemnează activitatea organelor judiciare dintr-un stat, și jurisdicție în contextul dreptului internațional, care de cele mai multe ori se identifică cu mecanismele internaționale de justiție. Totuși, în urma studiului efectuat, se ajunge la concluzia că, coraportul dintre noțiunile de jurisdicție și competență este identic coraportului dintre parte și întreg;
3. Asupra teritoriului său, statul are competență teritorială generală și exclusivă, care se caracterizează prin aceea că, asupra unui teritoriu nu se poate exercita decât autoritatea unui

singur stat. Exclusivitatea competențelor semnifică faptul că doar autoritatea națională stabilită în mod constituțional are dreptul să vorbească în numele poporului său și să angajeze semnătura statului său;

4. Modalitățile de stabilire a competențelor teritoriale au evoluat de-a lungul istoriei, începând de la cucerirea unor teritorii nelocuite, numite *terra nullius*, vasalitate, colonialism, până la administrarea teritoriului prin instituirea unui regim de mandat sau tutelă internațională. În acest sens, au apărut subiecți de drept internațional noi, care urmau să-și determine statutul și să-și exercite competențele. În această situație, o importanță deosebită le revin regulilor de succesiune a statelor în dreptul internațional public. Se menționează că în contextul Convenției de la Viena din 1978 privind succesiunea statelor la tratate, a fost stabilită o regulă internațională, potrivit căreia o schimbare fundamentală a circumstanțelor nu poate fi invocată ca motiv pentru încetarea tratatelor de frontieră, în cazul succesiunii statelor, fiind analizat în acest sens diferendul teritorial dintre Libia și Ciad;
5. La stabilirea limitelor de exercitare a competențelor statului este necesar de a determina frontierele statului, or suveranitatea unui stat încetează acolo, unde începe suveranitatea unui alt stat. Totuși, aplicarea unei norme, în cazul în care aceasta se realizează în totalitate sau în parte în afara teritoriului statului care a emis-o se referă la regimul juridic de extraterritorialitate. Drepturi de extraterritorialitate au anumite părți ale teritoriului de stat, și anume: teritoriile ambasadelor și reprezentanțelor diplomatice, contingentele militare străine, care au obținut acordul statului de a tranzita sau de a staționa temporar pe teritoriul acestuia, navele militare maritime și aeriene străine, sediile organizațiilor internaționale ș.a. O situație, nu mai puțin importantă în dreptul internațional public, este cea a statelor nerecunoscute și a modalității de exercitare a competențelor sale teritoriale. Acest subiect este sensibil și pentru Republica Moldova, având în vedere că „regiunea transnistreană” aplică legile sale pe acest teritoriu separat de la cel de bază al Republicii Moldova, impunând un șir de reguli și restricții, fapt care împiedică exercitarea *de facto* a competențelor teritoriale ale Republicii Moldova pe teritoriul secesionist. În aceste condiții, Republica Moldova se află în imposibilitatea exercitării unui control efectiv asupra teritoriului din stânga Nistrului, fapt ce duce la imposibilitatea garantării și asigurării respectării drepturilor fundamentale ale omului;
6. Conceptul de servitute, deși este negat de unii doctrinari ai dreptului internațional public, constatăm că, servitutea este aplicabilă și până în prezent. Statele, în vederea dezvoltării relațiilor internaționale, ca exponente a puterii suverane, își limitează competențele sale teritoriale prin tratate și acorduri internaționale. În rezultatul analizei doctrinare și a practicii internaționale, servitutea internațională este definită ca fiind un raport de drept, stabilit printr-un tratat internațional, prin care unul sau mai multe state pot exercita competențe de reglementare legislativă, administrativă, în unele cazuri și judiciară asupra întregului sau

asupra unei părți a teritoriului altui stat. Servitutea internațională își găsește aplicabilitate practică incontestabilă, iar ca și categorii speciale de servituți se identifică: trecerea inofensivă prin marea teritorială, asigurarea accesului către enclave (niște teritorii sau porțiuni de teritoriu ale unui stat total închise în teritoriul altui stat), instalarea și întreținerea cablurilor și conductelor;

7. Pornind de la scopurile principale pe care și le pune omenirea, și anume respectarea principiilor generale de drept internațional public, prin asigurarea unei coexistențe pașnice, respectarea suveranității statelor, nerecurgerea la forță, respectarea drepturilor fundamentale ale omului, prezența forțelor armate străine pe teritoriul unui stat este o situație de natură să ridice mai multe semne de întrebare, în special dacă ne referim la statul juridic al staționării și amplasării acestora. Se atestă situația limitării competențelor teritoriale ale statului gazdă, reieșind din conținutul privilegiilor și imunităților membrilor forțelor de menținere a păcii. Statutul juridic al forțelor pacificatoare, amplasate în stânga Nistrului, pe teritoriul autoproclamatei „R.M.N.” ridică un șir de divergențe și incompatibilități cu normele dreptului internațional, iar angajamentele pe care și le-au asumat, în special Federația Rusă, privind retragerea acestora rămân a fi pur declarative. Republica Moldova se află în imposibilitate de a exercita competențele sale pe teritoriul din stânga Nistrului, deoarece autoritățile de la Tiraspol au creat un „sistem” identic unui stat, deși nu se bucură de recunoaștere internațională;
8. Din teoria pură a dreptului internațional cu privire la suveranitatea de stat, și anume a exclusivității puterii de stat asupra unui teritoriu, reiese imposibilitatea coexistenței mai multor suveranități pe același teritoriu. Se observă însă contrariul, în cazul regimului juridic al condominiului, care presupune exercitarea de către două sau mai multe state, printr-un acord, a puterii de stat asupra unui teritoriu;
9. Regimul de mandat și de tutelă internațională reprezintă o modalitate de administrare internațională a unor teritorii, de către state străine, și se realiza inițial în numele Societății Națiunilor, apoi în numele O.N.U. Din cauza conflictelor existente, teritoriile care se aflau sub regim de mandat și tutelă internațională se aflau sub control internațional, astfel încât statele care exercitau competențe teritoriale asupra acestora, urmau să execute obligațiile internaționale pe care și le asumau.

În vederea soluționării unor probleme stringente ale dreptului internațional public cu referire la situația Republicii Moldova, au fost înaintate următoarele **recomandări**:

- 1) se consideră absolut necesară punerea spre dezbatere a proiectului de rezoluție al O.N.U. prin care să fie definită competența teritorială a statului și identificate cazurile de acțiune a statelor care nu vor aduce atingere competenței teritoriale ale altor state (anexa nr. 3). Acordarea Guvernului Republicii Moldova a unui proiect de rezoluție, care ar putea constitui obiect al negocierilor cu alte state, având în vedere necesitatea promovării politicii externe a

Republicii Moldova și, în special, în scopul soluționării conflictului „transnistrean”. Se constată că dialogul privind soluționarea conflictului „transnistrean” se realizează în cadrul O.S.C.E., iar actele adoptate nu au un caracter obligatoriu, din punct de vedere al dreptului internațional;

- 2) executarea corespunzătoare a obligațiilor asumate de către Federația Rusă privind retragerea trupelor armate din stânga Nistrului, fapt care presupune respectarea angajamentelor internaționale pe care aceasta și le-a asumat, inclusiv prin semnarea unui acord între Republica Moldova și Federația Rusă, care să prevadă expres termenii și condițiile de executare a obligațiilor;
- 3) exercitarea competențelor teritoriale ale Republicii Moldova în regiunea secesionistă din stânga Nistrului, prin soluționarea conflictului existent.

Avantajele unor asemenea recomandări sunt:

- a) Eficientizarea și uniformizarea exercitării de către state a competențelor teritoriale. În cazul existenței conflictelor interstatale cu privire la limitele de exercitare a competențelor teritoriale va fi utilizată definiția propusă în proiectul de Rezoluție a O.N.U., fapt care va facilita procesul de identificare a soluțiilor.
- b) Prin respectarea angajamentelor de către Federația Rusă privind retragerea forțelor armate pe teritoriul din stânga Nistrului, ar putea fi reluat un dialog constructiv în vederea soluționării conflictului „Transnistrean”.
- c) Soluționarea conflictului „Transnistrean” implică asigurarea exercitării competențelor teritoriale ale Republicii Moldova pe întreg teritoriul său, fără careva limitări sau presiuni din exterior, fapt care va permite asigurarea unui climat sănătos de dezvoltare și, nu în ultimul rând garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului din regiune.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării este orientat spre:

- elaborarea proiectului de Rezoluție a O.N.U. privind definiția competenței teritoriale a statului;
- continuarea studierii limitărilor competenței statului, prin prisma evenimentelor de pe arena internațională;
- evaluarea respectării actelor normative și principiilor dreptului internațional în cadrul relațiilor internaționale sub aspectul exercitării competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Actul Final al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa de la Helsinki din 01 august 1975. <http://www.osce.org/fr/mc/39502?download=true>. (vizitat la 12.10.2015)
- 2) Anghel I. Subiectele de drept internațional. București: Lumina Lex, 2004, Ediția a II-a revăzută și adăugită. 856 p.
- 3) Brownlie J. Principles of public international law, 2-nd edition, Clarendon Press, Oxford, 1973. 838 p.
- 4) Burian A., ș.a. Drept Internațional Public, Ediția a IV-a revizuită și adăugită. Chișinău: „Elena-V.I.”, 2012. 636 p.
- 5) Carta Națiunilor Unite din 26 iunie 1945. <http://www.un.org/fr/documents/charter/pdf/charter.pdf>. (vizitat la 13.05.2015)
- 6) Cazacu Doina, Particularitățile stabilirii competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public, Partea II-a, în: Revista Națională de Drept, nr. 6, Chișinău, 2016, p. 47-51;
- 7) Cazacu Doina, Particularitățile stabilirii competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public. Partea I, în: Revista Națională de Drept, nr. 5, Chișinău, 2016. p. 69-72;
- 8) Comșa A.-M. Operațiunile pacifitoare ca factor de reglementare a conflictelor etnopolitice din perspectiva dreptului internațional public. Chișinău: 2015, teza de dr. în drept. <http://www.cnaa.md/files/theses/2015/21784/thesis.pdf>. (accesat la 14.08.2015)
- 9) Constantin V., Drept internațional. București: Universul Juridic, 2010. 226 p.
- 10) Curtea Internațională de Justiție. Avizul consultativ privind Sahara Occidentală, din 16 octombrie 1975. <http://www.icj-cij.org/docket/files/61/6195.pdf> (vizitat la 19.11.2015)
- 11) Dorul O. Competențe teritoriale ale statului în dreptul internațional public. Aspecte definitorii. În: Materiale ale conferinței științifico-practice cu participare internațională, organizată de Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, 20 mai 2013. p. 192-194
- 12) Dorul O. *Determinări conceptuale ale competențelor statului în dreptul internațional public*. În: Comunicat la Conferința științifică cu participare internațională. „Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice. Științe economice”. Chișinău: CEP USM, 2012, p. 47-50
- 13) Dupuy P.M., Kerbrat Y. Droit international public, 10e édition. Paris: Dalloz, 2010. 916 p.
- 14) Gamurari V. Delimitarea frontierelor în practica internațională: aspecte jurisdicționale și politico-diplomatice. În: Revista științifico-practică (Ediție specială) „Relații Internaționale. Plus”. Nr. 1. 2011. IRIM. Materialele conferinței științifico-practice internaționale „Delimitarea și demarcarea frontierelor de stat. Experiența internațională”. Chișinău. 22.10.2010. Chișinău, 2011. p.48-60

- 15) Gamurari V. Studiu: Statutul forțelor pacificatoare în dreptul internațional: Cazul Republicii Moldova. http://www.promolex.md/upload/publications/ro/doc_1422358041.pdf (vizitat la 06.08.2015)
- 16) Gamurari V., Osmochescu N. Suveranitatea și dreptul internațional. Probleme teoretice și practici actuale. Chișinău: CEP USM, 2007. 258 p.
- 17) Geamănu G. Dreptul internațional contemporan, Ediția a II-a revizuită și adăugită. București: Ed. Didactica și Pedagogică, 1975. 885 p.
- 18) Kohen M. Possession contestée et souveraineté territoriale. Paris: Presses universitaires de France, 1997. 579 p.
- 19) Mavinga Nsakala P. L'action des Médecins sans Frontières (MSF) face à la souveraineté de l'état Université de Kinsahasa-Travaux de fin de cycle, 2010. http://www.memoireonline.com/02/12/5352/m_Laction-des-Medecins-sans-Frontieres-MSF-face--la-souverainete-de-letat7.html (vizitat la 27.04.2015)
- 20) Micul Dicționar Academic, Vol.1, lit. A-C, București: Editura Universul Enciclopedic, 2001. 776 p.
- 21) Miga-Beșteliu R. Drept internațional: introducere în dreptul internațional public. Ed. a 3-a. București: ALL Beck, 2003. 472 p.
- 22) Perrinde Brichambaut M., Dobelle J-F., Haussy M-R. Leçon de droit international public. Paris: Dalloz, 2002. 524 p.
- 23) Serbenco E. Drept internațional public, Vol.I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2014. 328 p.
- 24) Vali F.A. Servitudes of International Law, 2nd ed. New York: Praeger, 1958. 349 p.
- 25) Бабурин С.Н. Территория государства. Правовые и геополитические проблемы, Изд-во Московского университета, 1997. 480 с.
- 26) Лазарев М., Международные сервитуты, 2003, www.law.edu/doc/document.asp?docID=1140513. (vizitat la 12.10.2014)
- 27) Лукашук И.И. Международное право. Общая часть. Учебник для студентов юридических факультетов и вузов, Издание третье, переработанное и дополненное. Москва: Волтерс Клувер, 2005. 415 с.

ADNOTARE

Cazacu Doina, „Competența teritorială a statului în dreptul internațional public”. Teza de doctor în drept. Chișinău, 2016.
Specialitatea 552.08 - Drept internațional și european public.

Structura lucrării. Teza cuprinde: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 292 titluri, 144 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 5 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: competența, suveranitatea, teritoriu de stat, jurisdicția, servitute internațională, condominium, mandat internațional, tutelă internațională.

Domeniul de studiu. Dreptul internațional public și european.

Scopul tezei de doctorat constă în efectuarea unei investigații științifice complexe, având ca menire relevarea problemelor teoretico-practice ale instituției competenței teritoriale a statului, corespunzător principiilor fundamentale ale dreptului internațional public.

Obiectivele: analiza ideilor, opiniilor, concepțiilor teoretico-științifice expuse în doctrina dreptului internațional public atât din Republica Moldova, cât și din alte state, având în calitate de obiect de investigare competența teritorială a statului; definirea competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public; stabilirea coraportului dintre conceptele de „suveranitate”, „competență” și „jurisdicție”; identificarea caracterelor competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public; relevarea apariției modalităților de stabilire a competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public; identificarea și descrierea conținutului competenței teritoriale a statului, precum și stabilirea limitelor teritoriale de exercitare a acesteia prin prisma actelor normative internaționale și naționale, ținând cont de concepțiile doctrinare în materie, precum și de practica internațională.

Noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute rezidă în evidențierea, în premieră, a concepțiilor expuse în doctrina autohtonă a dreptului internațional public asupra problematicii competenței teritoriale a statului, cu înaintarea propriilor argumente în susținerea poziției propuse spre susținere.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea instrumentarului de identificare, în premieră, a conceptului de competență teritorială a statului în dreptul internațional public, prin prezentarea completă și obiectivă a caracterelor și conținutului competenței teritoriale și identificarea limitelor de exercitare a competenței teritoriale a statului în dreptul internațional public, fapt care determină necesitatea reglementării exprese a noțiunii de competență teritorială în cadrul rezoluției O.N.U., contribuind în ultimă instanță și la perfecționarea și eficientizarea sistemului dreptului internațional autohton.

Semnificația teoretică a lucrării consistă în aceea că respectiva teză reprezintă un fundament științifico-metodologic solid pentru literatura de specialitate, în special pentru dezvoltarea în continuare a științei dreptului internațional public

Valoarea aplicativă a lucrării este condiționată de valoarea științifico-didactică, precum și de relevanța recomandărilor formulate în teză, astfel încât au fost propuse instituțiilor publice pentru a fi înaintate organizațiilor internaționale de profil.

Implementarea rezultatelor științifice își găsește reflectarea în procesul de instruire a studenților de la facultățile de drept și relații internaționale din cadrul instituțiilor de învățământ superior. De asemenea, subiectul cercetat a fost expus, prin prezentarea comunicatelor științifice în cadrul conferințelor internaționale.

РЕЗЮМЕ

Казаку Дойна, „Территориальная компетенция государства в международном праве”. Диссертация на соискание ученой степени доктора права. Кишинэу, 2016.

Специализация 552.08 - Международное и европейское публичное право

Структура работы определена задачами исследования, необходимостью комплексного изучения вопроса территориальной компетенции государства в международном праве и состоит из введения, трёх глав, заключения и рекомендаций, списка использованных нормативно-правовых источников и юридической литературы - 292 источника наименований и приложений и 144 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 5 научных работах.

Ключевые слова: компетенция, суверенитет, территория государства, в пределах своей компетенции, юрисдикция, международный сервитут, кондоминиум, международный мандат, международная опека.

Область исследования. Работа является научным исследованием в области международного и европейского публичного права.

Цель диссертационного исследования состоит в проведении комплексного научного исследования для выявления и решения теоретико-практических проблем касаясь учреждения территориальной компетенции государства, соответствующей фундаментальным принципам международного публичного права.

Задачи диссертационного исследования: анализ научно-теоретических идей, мнений, теорий, изложенных в доктрине международного публичного права как в Республике Молдова, так и в других государствах, главная цель которого является исследование территориальной компетенции государства; определение территориальной компетенции государства в международном публичном праве; установление взаимосвязи между определениями «суверенитет», «компетенция» и «юрисдикция»; установление характеристик территориальной компетенции государства в международном публичном праве; выявление возникновения способов, устанавливающих территориальную компетенцию государства в международном публичном праве.

Научная новизна и оригинальность полученных результатов заключается в выявлении новых концепций, идей, подходов, изложенных в доктрине международного публичного права в связи с территориальной компетенции государства, выдвижение собственных аргументов в поддержку позиции выводимой на защиту. Дополнительно следует подчеркнуть инновационный характер данного исследования на фоне некоторых

попыток исследования данной проблематики, которые лишь косвенно касаются проблемы территориальной компетенции государства в международном публичном праве.

Решенная научная задача состоит в разработке правовых механизмов с целью выявления концепции территориальной компетенции государства в международном публичном праве при помощи полного и объективного представления характеристик и содержания территориальной компетенции и установление границ исполнения территориальной компетенции в международном публичном праве, что способствует необходимости регламентирования понятия территориальной компетенции в рамках резолюции ООН, способствуя в конечном счёте усовершенствованию и рационализации системы международного права.

Теоретическая значимость работы заключается в том, что диссертация представляет собой основу научно-методологического материала для профессиональной литературы, в особенности для дальнейшего исследования науки международного публичного права.

Практическая значимость работы данного диссертационного исследования обусловлена научно-дидактической ценностью, а также определением рекомендаций, сформулированных в диссертации, с тем, чтобы они были предложены государственным учреждениям для их дальнейшего предоставления специализированным международным организациям.

Внедрение результатов диссертационного исследования находит своё отражение в образовательном процессе студентов факультетов права и международных отношений в высших учебных заведениях. Также исследуемая тема была представлена в научных докладах в рамках международных конференций.

ANNOTATION

Cazacu Doina, "The territorial competence of the state in public international law"

PhD in law thesis. Chisinau 2016. Specialty:552.08.

International and European Public Law

Structure of the thesis. The thesis contains: Introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography comprised of 292 sources, 144 pages of main text. The results obtained are published in 5 scientific works.

Key words: competence, sovereignty, territorial state, jurisdiction, international servitude, condominium, international mandate, international trusteeship.

Study domain: Public International and European Law.

The scope of the PhD thesis is to carry out comprehensive research in order to identify theoretical and practical problems related to the territorial jurisdiction of the state, corresponding to the general principles of public international law.

The objectives: analysis of ideas, opinions, theoretical and scientific concepts presented in public international law doctrine both in Moldova and other countries, having as object of investigation territorial jurisdiction of the state; defining the territorial jurisdiction of the state in international law; determining the correlation between the concepts of "sovereignty", "competence" and "jurisdiction"; appearance and revealing ways of establishing the territorial jurisdiction of the state in international law; identify and describe the content of the territorial jurisdiction of the state and establish territorial limits of its exercise in the light of international and national legal acts, taking into account the views doctrinal matters and international practice.

The scientific novelty and the originality of the results obtained consist in the presentation of certain concepts, ideas, approaches set out in the doctrine of Public International Law in relation to the issue of territorial competence of the state, with submitting own proposals for appraisal of the position proposed for support.

The important scientific problem resolved consists in developing identification tools of the concept of state territorial competence in Public International Law with the help of a full and fair presentation of the characteristics and content of territorial jurisdiction and identification of the limits of exercise of state territorial competence in Public International Law, which contribute to the need for regulation of the concept of territorial competence of the UN resolution, promoting the improvement and rationalization the system of local international law.

The theoretical importance of the Thesis consists in the fact that the Thesis may represent a solid scientific and methodological basis for the scientific literature, in particular for the continuous development of the science of public international law.

The practical value of the Thesis is due to scientific and didactic value, as well as the definition of recommendations made in the Thesis, so that they should be offered to government agencies for their continued provision of specialized international organizations.

The implementation of the scientific results is reflected in the process of teaching students of law and international relations faculties from higher education institutions.

CAZACU Doina

**COMPETENȚA TERITORIALĂ A STATULUI
ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC**

Specialitatea: 552.08 – Drept internațional și european public

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar 25.11.2016.

Formatul hârtiei 60×84 ¹/₁₆

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tirajul 50 ex.

Coli de tipar 1,6

Comanda nr.224.

Tipar Totex- Lux SRL